

Bruxelles, 7. ožujka 2025.
(OR. en)

6878/25

JAI 290
FREMP 55

ISHOD POSTUPAKA

Od:	Glavno tajništvo Vijeća
Za:	Delegacije
Predmet:	Zaključci Vijeća o primjeni Povelje EU-a o temeljnim pravima: financiranje promicanja, zaštite i provedbe temeljnih prava – zaključci Vijeća (7. ožujka 2025.)

Za delegacije se u Prilogu nalaze Zaključci Vijeća o primjeni Povelje EU-a o temeljnim pravima: financiranje promicanja, zaštite i provedbe temeljnih prava, koje je Vijeće odobrilo na svojem 4082. sastanku 7. ožujka 2025.

Zaključci Vijeća o primjeni Povelje EU-a o temeljnim pravima:

financiranje promicanja, zaštite i provedbe temeljnih prava

Preambula

Vijeće Europske unije:

- a. **podsjećajući** na članak 2. Ugovora o Europskoj uniji (dalje u tekstu „UEU”), u kojem je navedeno da se Unija temelji na vrijednostima poštovanja ljudskog dostojanstva, slobode, demokracije, jednakosti, vladavine prava i poštovanja ljudskih prava, uključujući i prava pripadnika manjina, koje su zajedničke državama članicama u društvu u kojem prevladavaju pluralizam, nediskriminacija, tolerancija, pravda, solidarnost i jednakost žena i muškaraca;
- b. **podsjećajući** na nedjeljive i univerzalne vrijednosti ljudskog dostojanstva, slobode, jednakosti i solidarnosti sadržane u Povelji Europske unije o temeljnim pravima (dalje u tekstu „Povelja”), koja je svečano proglašena prije 25 godina, u prosincu 2000., kao i na obvezu država članica da pri provedbi prava Unije jamče prava i slobode sadržane u Povelji, u skladu s njezinim člankom 51.;
- c. **podsjećajući** na članak 6. stavak 1. UEU-a, u kojem stoji da Unija priznaje prava, slobode i načela određena Poveljom, koja ima istu pravnu snagu kao Ugovori;
- d. **podsjećajući** na članak 8. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (dalje u tekstu „UFEU”), u kojem je navedeno da Unija u svim svojim aktivnostima teži uklanjanju nejednakosti i promicanju ravnopravnosti između muškaraca i žena, te na članak 10. UFEU-a, u kojem stoji da je Unija pri utvrđivanju i provedbi svojih politika i aktivnosti usmjerena na borbu protiv diskriminacije;
- e. **ističući** da je nužno ojačati promicanje i zaštitu vrijednosti i prava sadržanih u članku 2. UEU-a i u Povelji te osigurati pravilnu primjenu Povelje, posebno s obzirom na promjene u društvu, društveni napredak te znanstveni i tehnološki razvoj;

- f. **naglašavajući** da su aktivnosti kojima se doprinosi promicanju i zaštiti temeljnih prava obično nekomercijalne prirode, zbog čega su potrebni mehanizmi za njihovo financiranje, te da su uspostava, razvoj, održavanje i praćenje takvih mehanizama i dalje važna pitanja kojima je Unija predana;
- g. **naglašavajući** da je osiguravanje adekvatnog i transparentnog financiranja organizacija civilnog društva i boraca za ljudska prava, koji su i dalje ključan element sustava provjere i ravnoteže te doprinose promicanju i zaštiti vrijednosti Unije, pa tako i vladavini prava, ključno za izgradnju i održavanje društva u kojem prevladavaju vrijednosti Unije;
- h. **podsjećajući** na to da je Unija predana podupiranju demokracije, vladavine prava i temeljnih prava u cijelom svijetu putem različitih instrumenata za financiranje vanjskog djelovanja, među kojima je Instrument za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju – Globalna Europa (NDICI – Globalna Europa), te ističući važnost financiranja koje Europska unija pruža u području ljudskih prava;
- i. **ponovno naglašavajući** da je važno dovršiti pristupanje Unije Europskoj konvenciji o ljudskim pravima, u skladu s člankom 6. stavkom 2. UEU-a, kako bi se povećale usklađenost i dosljednost u zaštiti temeljnih prava te dodatno ojačala zaštita temeljnih prava u Europi;
- j. **izražavajući žaljenje** zbog kontinuiranih i raširenih teških kršenja ljudskih prava u svim dijelovima svijeta, kao što su ona počinjena u kontekstu ruske invazije i agresivnog rata protiv Ukrajine, čija je treća obljetnica turoban podsjetnik na to da temeljna prava i slobode ne treba uzimati zdravo za gotovo i da je njihova zaštita zajednička odgovornost država članica, institucija Unije i drugih međunarodnih aktera;
- k. **pozdravljajući** Komisijino godišnje izvješće o primjeni Povelje EU-a o temeljnim pravima za 2024. naslovljeno „Financiranje promicanja, zaštite i provedbe temeljnih prava” (dalje u tekstu „Izvješće o Povelji za 2024.”), u kojem se daje pregled razvoja događaja u području financiranja temeljnih prava;

1. **pozdravljajući** važne doprinose Agencije Europske unije za temeljna prava (dalje u tekstu „FRA”), među ostalim u obliku pružanja vrijednog stručnog znanja i provedbe studija o Povelji, kao što je nedavno izvješće naslovljeno *EU Funds: Ensuring Compliance with Fundamental Rights* („Financijska sredstva EU-a: osiguravanje usklađenosti s temeljnim pravima”). Primjeri drugih važnih doprinosa FRA-e u tom području obuhvaćaju podizanje svijesti o Povelji s pomoću višejezičnih alata za osposobljavanje, kao što su Charterpedia i posebni moduli osposobljavanja, te suorganizaciju godišnjeg događanja CharterXchange s Komisijom.

Financiranje promicanja, zaštite i provedbe temeljnih prava

Vijeće Europske unije ponovno potvrđuje svoju predanost kontinuiranoj primjeni Povelje i, ne dovodeći u pitanje buduće pregovore o sljedećem višegodišnjem financijskom okviru (dalje u tekstu „VFO”), odobrava sljedeće zaključke.

Vijeće Europske unije:

1. **naglašava** da su različiti izvori financiranja koji doprinose promicanju, zaštiti i provedbi temeljnih prava iznimno važni i uzajamno se jačaju. To obuhvaća sredstva koja osiguravaju i isplaćuju Unija, države članice, privatni donatori i međunarodne organizacije;
2. **prepoznaje** važnu ulogu koju organizacije civilnog društva i borci za ljudska prava imaju u primjeni politika Unije o temeljnim pravima u državama članicama, kao i važnost postojećih programa Unije za financiranje njihovih aktivnosti. Vijeće jednako tako prepoznaje važnost postojećih programa Unije kojima se financiraju relevantne aktivnosti nacionalnih, regionalnih i lokalnih tijela u tom području, kao i programa kojima se jačaju i unapređuju pravosudni sustavi i kojima se doprinosi osposobljavanju pravosudnih djelatnika;
3. **ističe** pojačanu posvećenost Komisije promicanju vrijednosti i temeljnih prava Unije, što, kad je riječ o financiranju i u kontekstu VFO-a za razdoblje 2021. – 2027., uključuje znatno povećanje proračuna za program Građani, ravnopravnost, prava i vrijednosti;

4. **prepoznaje** da su države članice i Komisija, u skladu s Financijskom uredbom, pri provedbi financiranja sredstvima Unije i izvršavanju proračuna EU-a dužne osigurati usklađenost s Poveljom na temelju njezina članka 51. i poštovati vrijednosti Unije iz članka 2. UEU-a koje su relevantne za izvršenje proračuna;
5. **prepoznaje** važnost osiguravanja učinkovite primjene i poštovanja vrijednosti Unije i Povelje u praksi te zaštite financijskih interesa Unije. U tom pogledu Vijeće ponovno ističe da postoji jasna veza između poštovanja vladavine prava i Povelje s jedne strane te financiranja Unije s druge strane;
6. **ističe** ključnu ulogu Uredbe o zajedničkim odredbama, čijim se člankom 9. od država članica i Komisije zahtijeva da tijekom provedbe fondova obuhvaćenih tom uredbom osiguraju poštovanje temeljnih prava i usklađenost s Poveljom, ponajprije kako bi se spriječila diskriminacija na temelju roda, rasnog ili etničkog podrijetla, vjere ili uvjerenja, invaliditeta, dobi ili seksualne orijentacije, da promiču pristupačnost za osobe s invaliditetom i da integriraju rodnu perspektivu u pripremu, provedbu, praćenje, izvješćivanje i evaluaciju programâ. Nadalje, u skladu s horizontalnim uvjetom koji omogućuje provedbu koji se odnosi na djelotvornu primjenu i provedbu Povelje, utvrđenim u Prilogu III. Uredbi o zajedničkim odredbama, države članice dužne su uspostaviti djelotvorne mehanizme za osiguravanje usklađenosti s Poveljom u svim fazama programiranja i provedbe kako bi se nadoknadili rashodi nastali u vezi s tim fondovima;
7. **prepoznaje** važnost i postignuća konkretnih Unijinih programa financiranja, osobito programa Građani, ravnopravnost, prava i vrijednosti, najvećeg Unijina fonda za promicanje temeljnih vrijednosti Unije i temeljnih prava u EU-u, čime se jača Unija ravnopravnosti, pravde, prava i vrijednosti. Taj je program bio presudan izvor izravnog financiranja širokog raspona aktera, posebno organizacija civilnog društva, uključujući organizacije koje djeluju na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini;

8. **izražava pohvalu** širini raspona tematskih područja u kojima su financijska sredstva Unije doprinijela zaštiti i provedbi temeljnih prava sadržanih u Povelji. Raznovrsnost obuhvaćenih područja odraz je potrebe da se temeljna prava kontinuirano uključuje u različite sektore politika i izravno se pretače u ispunjavanje specifičnih potreba. Na primjer, namjenska potpora uključuje kontinuirano podizanje svijesti o temeljnim pravima i izgradnju kapaciteta (program Građani, ravnopravnost, prava i vrijednosti), osposobljavanje pravosudnih djelatnika i osiguravanje djelotvornog pristupa pravosuđu, među ostalim putem digitalnih sredstava (program Pravosuđe), stvaranje zaštićenih i sigurnih internetskih okružja i suzbijanje dezinformacija (program Digitalna Europa) te doprinošenje slobodi medija, umjetničkoj slobodi i pluralizmu (program Kreativna Europa). Zaštita i promicanje temeljnih prava podupiru se i Mehanizmom za oporavak i otpornost te Instrumentom za tehničku potporu;
9. **uviđa** da potreba za financiranjem premašuje dostupna sredstva, unatoč tome što EU, države članice i drugi donatori na raspolaganje stavljaju znatna financijska sredstva;
10. **naglašava** da je važno da tijela odgovorna za programiranje i provedbu fondova imaju potrebno stručno znanje kako bi se osigurala usklađenost s Poveljom. Također je ključno da korisnici fondova cjelovito ovladaju postupcima i zahtjevima koje treba ispuniti;
11. **prepoznaje** važnost koju financiranje sredstvima država članica ima za praktičnu provedbu i primjenu obveza u pogledu temeljnih prava, čime se može osigurati zaštita temeljnih prava u svim područjima politika, među ostalim na regionalnoj i lokalnoj razini, uz komplementarno financiranje sredstvima EU-a. U mnogim je slučajevima državni proračun glavni izvor financiranja nacionalnih institucija za ljudska prava, tijela za ravnopravnost i pravobranitelja, čija se ključna uloga u promicanju i zaštiti temeljnih prava ne može dovoljno naglasiti. Osim toga, uz sredstva EU-a, nacionalna sredstva često su glavni izvor financiranja organizacija civilnog društva;

12. **podupire** Revizorski sud, Europski ured za borbu protiv prijevara (OLAF) i Ured europskog javnog tužitelja (EPPO) u ulogama koje u okviru svojeg mandata imaju u provedbi revizija i istraga nepravilnosti ili kaznenih djela koja utječu na financijske interese Unije, što može uključivati slučajeve zlouporabe sredstava namijenjenih promicanju, zaštiti i provedbi temeljnih prava.

Vijeće Europske unije poziva države članice da:

13. **imenuju** nacionalne kontaktne točke za Povelju, koje su u skladu s Komisijinom Strategijom za jačanje primjene Povelje o temeljnim pravima u EU-u zadužene za olakšavanje protoka informacija i razmjene primjera najbolje prakse u primjeni Povelje i koordiniranje rada na izgradnji kapaciteta u državama članicama, te da **olakšaju** njihov rad. Vijeće napominje da su imenovanje i aktivnosti tih točaka ključni za dosljednu primjenu Povelje. Ujedno prima na znanje nacionalne kontaktne točke za program Građani, ravnopravnost, prava i vrijednosti, imenovane radi širenja informacija i povećanja vidljivosti i dostupnosti tog programa te poziva države članice da olakšaju suradnju između tih dviju uloga;
14. **u okviru nacionalnih proračunskih postupaka** organizacijama civilnog društva, borcima za ljudska prava i drugim akterima koji štite i promiču primjenu temeljnih prava u državama članicama **osiguraju** dostupnost i jednak pristup nacionalnim temeljnim i projektnim sredstvima. Kako bi se povećala učinkovitost takvog financiranja, presudno je da nacionalna tijela budu transparentna u vezi s dostupnim financijskim sredstvima, da se pozivi za financiranje objavljuju i budu lako dostupni te da se dodjela financijskih sredstava odvija na neovisan i transparentan način;

15. **osiguraju** dostatno i stabilno financiranje onih aktivnosti vladinih, regionalnih i lokalnih tijela kojima se olakšava provedba i primjena Povelje te podupiru promicanje, zaštita i provedba temeljnih prava na svim razinama vlasti;
16. **u skladu s nacionalnim proračunskim okvirom osiguraju** adekvatna sredstva za nacionalne institucije za ljudska prava, tijela za ravnopravnost i pravobranitelje tako da ta sredstva odražavaju mandat koji navedeni imaju na temelju prava EU-a te opsežnost i raspon aktualnih izazova u području zaštite temeljnih prava. Pružanjem visoke razine stručnog znanja o temeljnim pravima, praćenjem primjene Povelje, osiguravanjem potpore žrtvama kršenja temeljnih prava i osobama u ranjivom položaju, suradnjom s nacionalnim institucijama i podizanjem svijesti o temeljnim pravima u društvu nacionalne institucije za ljudska prava, tijela za ravnopravnost i pravobranitelji kontinuirano doprinose očuvanju i obrani zajedničkih vrijednosti sadržanih u članku 2. UEU-a i Povelji;
17. **osiguraju** pravedno i transparentno financiranje u području promicanja, zaštite i provedbe temeljnih prava i suzdrže se od proizvoljnih rezova u financiranju koji bi mogli biti u suprotnosti s obvezom država članica da poštuju zajedničke vrijednosti sadržane u članku 2. UEU-a i Povelji.

Vijeće Europske unije:

18. **pozdravlja** Komisijin kontinuirani rad, u suradnji s Agencijom Europske unije za temeljna prava, na daljnjem jačanju primjene Povelje. Ponajprije Komisijina „Strategija za jačanje primjene Povelje o temeljnim pravima u EU-u” sadržava mjere za potporu primjeni temeljnih prava do 2030. U toj se strategiji potvrđuje da financiranje ima središnju ulogu u podupiranju provedbe politika EU-a u državama članicama, a države članice i Komisiju poziva se da osiguraju usklađenost projekata koji se financiraju sredstvima EU-a s Poveljom. U njoj se usto navode poteškoće s kojima se civilno društvo suočava u pristupu financiranju, što je izazov vidljiv i u godišnjem izvješću o primjeni Povelje za 2022. naslovljenom „Prostor za uspješno građansko djelovanje u području poštovanja temeljnih prava u EU-u”;

19. **pozdravlja** Komisijin rad na daljnjoj potpori organizacijama civilnog društva, među ostalim putem najavljene uspostave platforme civilnog društva.

Vijeće Europske unije poziva Komisiju da:

20. **nastavi istraživati i razvijati** sinergiju između financiranja sredstvima Unije i financiranja sredstvima država članica u području promicanja, zaštite i provedbe temeljnih prava. To se u praksi među ostalim može postići stalnim promišljanjem o najboljem iskorištavanju postojećih sredstava, prepoznavanjem specifičnih potreba korisnika, osiguravanjem suradnje s regionalnim i lokalnim razinama te osiguravanjem da tim razinama budu dostupna financijska sredstva, ali i uspostavom učinkovitih sustava za objavljivanje i izvješćivanje te poduzimanjem mjera za sprečavanje i ublažavanje zlouporabe sredstava na razini EU-a. Takva sinergija odražava i operacionalizira komplementarnu prirodu financiranja sredstvima Unije i financiranja sredstvima država članica, iako su te dvije vrste financiranja istodobno i jedinstvene, i u skladu je sa sve većom komplementarnosti nacionalnih ciljeva i ciljeva Unije u području temeljnih prava;
21. **nastavi promicati** svoje programe izravnog financiranja u području temeljnih prava i njihovu dostupnost relevantnim organizacijama kako bi prihvatljivi podnositelji zahtjeva pravodobno dobili informacije o mogućnostima financiranja;
22. **nastavi poticati** dostupnost programa Građani, ravnopravnost, prava i vrijednosti u okviru VFO-a za razdoblje 2021. – 2027. za širok raspon potencijalnih podnositelja zahtjeva, među ostalim tako da olakša postupke podnošenja zahtjeva na svim službenim jezicima Unije. Zadržavajući transparentnost financiranja, Komisija bi trebala osigurati da administrativno opterećenje povezano s postupcima podnošenja zahtjeva i upravljanja financiranjem ne bude pretjerano za podnositelje zahtjeva. Komisiju se poziva da pri osmišljavanju postupaka koje podnositelji zahtjeva trebaju slijediti nastavi blisko surađivati s nacionalnim kontaktnim točkama za program Građani, ravnopravnost, prava i vrijednosti kako bi iskoristila njihovo stručno znanje o praktičnim izazovima koji se javljaju na razini država članica. Komisija bi istodobno trebala nastaviti stavljati na raspolaganje ciljane financijska sredstva kako bi odgovorila na hitne i rastuće društvene potrebe i izazove u području temeljnih prava;

23. **nastavi aktivno sudjelovati** u otvorenom i transparentnom dijalogu s organizacijama civilnog društva i borcima za ljudska prava, uvažavajući njihovo stručno znanje o postupku oblikovanja politika, **te podupirati** organizacije civilnog društva u analizi pitanja povezanih s temeljnim pravima i u radu na njihovu rješavanju, među ostalim na lokalnoj razini. Takva bi potpora trebala uključivati stalnu usmjerenost programa Građani, ravnopravnost, prava i vrijednosti na organizacije civilnog društva;
24. **nastavi pružati** namjenske, izravne mogućnosti financiranja za organizacije civilnog društva kako bi se u okviru postojećih programa financiranja poduprli učinkoviti i održivi projekti. Takva bi potpora trebala uključivati dostupnost višegodišnjeg financiranja kako bi se omogućila bolja provedba projekata koji po svojoj prirodi zahtijevaju dugoročno planiranje, u skladu s načelima transparentnosti i odgovornosti;
25. **nastavi surađivati** s Europskim odborom regija na podizanju svijesti o ulozi lokalnih i regionalnih vlasti u primjeni i promicanju Povelje, oslanjajući se na uspješne projekte financirane sredstvima Unije koje su proveli gradovi i njihove mreže;
26. **nastavi osiguravati** čvrstu usredotočenost na pitanja temeljnih prava, u skladu s člankom 21. UEU-a te, u okviru aktualnog VFO-a, s pomoću instrumenata za financiranje vanjskog djelovanja, među ostalim Instrumenta pretpristupne pomoći (IPA III) i Instrumenta za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju (NDICI – Globalna Europa).
-